

Плужнікова Т.В.,
кандидат медичних наук, викладач кафедри соціальної медицини,
організації та економіки охорони здоров'я з біостатистикою
ВДНЗ «Українська медична стоматологічна академія»

МОНІТОРИНГ АРТЕРІАЛЬНОГО ТИСКУ І АНАЛІЗУ ЗВИЧОК НАСЕЛЕННЯ, ТА ПОРІВНЯННЯ ЇХ З ТАКОВИМИ У 2014 РОЦІ

У структурі кардіоваскулярних захворювань артеріальна гіпертензія (АГ) займає одне з перших місць. А серцево-судинні захворювання є головною причиною смертності в Україні як серед всього населення, так і серед осіб працездатного віку. Важливим фактором, що обумовлює успіхи або невдачі програм боротьби з АГ, є поінформованість населення про профілактичні заходи і необхідності лікування цього захворювання. Дуже важливим є усвідомлення пацієнтами необхідності вимірювання артеріального тиску, профілактичних відвідувань лікаря та виконання призначень. У даній роботі була вивчена обізнаність населення про норми артеріального тиску (АТ), проаналізовані звички і режим вимірювання артеріального тиску у респондентів міста Полтави протягом 2015 року.

Ключові слова: артеріальний тиск, звички, моніторинг, аналіз, населення.

В структуре кардиоваскулярных заболеваний артериальная гипертензия (АГ) занимает одно из первых мест. А сердечно-сосудистые заболевания являются главной причиной смертности в Украине как среди всего населения, так и среди лиц трудоспособного возраста. Важным фактором, обуславливающим успехи или неудачи программ борьбы с АГ, является осведомленность населения о профилактических мерах и необходимости лечения этого заболевания. Очень важно осознание пациентами необходимости измерения артериального давления, профилактических посещений врача и выполнения назначений. В данной работе была изучена осведомленность населения о нормах артериального давления (АД), проанализированы привычки и режим измерения артериального давления у респондентов города Полтавы в течение 2015 года.

Ключевые слова: артериальное давление, привычки, мониторинг, анализ, население.

In the structure of cardiovascular diseases arterial hypertension (AH) is one of the first places. And cardiovascular disease is the leading cause of death in Ukraine among the entire population, and among people of working age. An important factor in the success or failure of programs to combat hypertension, is public awareness of preventive measures and the need for treatment of this disease. It is important to understanding the patients need to measure blood pressure, preventive visits to the doctor and perform assignments. In this paper was investigated awareness of the standards of blood pressure (BP), analyzed the habits and blood pressure measurement mode the respondents of Poltava during 2015 years.

Key words: blood pressure, habits, monitoring, analysis, population.

Актуальність статті. Результати наукових досліджень, а також досвід інших країн у здійсненні програм боротьби з артеріальною гіпертензією (АГ) показують, що систематична робота, що спрямована на діагностику та лікування цього захворювання, суттєво поліпшує стан здоров'я населення [3, с. 192; 5, с. 59-62; 6, с. 3-8].

Міжнародними дослідженнями доведено, що захворюваність на інсульти та смертність від них під впливом лікування АГ зменшується щонайменше на 36-40%; смертність від ішемічної хвороби серця (ІХС) – на 14-16%; вдвічі знижується частота розвитку серцевої недостатності [11, с. 185; 12, с. 34-40]. Прогресування гіпертонічної хвороби значно сповільнюється: кількість пацієнтів, у яких артеріальний тиск (АТ) продовжує зростати, у 15 разів більша серед пацієнтів, які не одержують лікування порівняно з тими, що активно лікуються [15, с. 230; 16, Р. 2560-2572].

За даними ВООЗ серцево-судинні захворювання (ССЗ) є головною причиною смертності в Україні як серед всього населення, так і серед осіб працездатного віку – відповідно 67,9% і 52,8%. В Україні постійно проводяться комплексні заходи щодо боротьби з ССЗ. До них можна віднести «Державну Програму профілактики і лікування артеріальної гіпертензії в Україні на 2011-2020 роки», «Державну програму запобігання і лікування серцево-судинних та судинно-мозкових захворювань на 2006-2010 роки», «Програму реімбурсації ліків для хворих на артеріальну гіпертензію»

[8, с. 220; 9, с. 6-12; 10 с. 185]. Артеріальна гіпертензія в структурі кардіоваскулярних захворювань займає одне з перших місць [1, с. 22-27; 2, с. 960].

Важливим фактором, що зумовлює успіхи або невдачі програм боротьби з АГ, є обізнаність населення щодо профілактичних заходів і необхідності лікування цього захворювання. В епідеміологічних дослідженнях, проведених на базі Інституту кардіології ім. М. Д. Стражеска, показано, що серед осіб з підвищеним АТ знають про наявність захворювання у себе 46,9% сільських і 69,4% міських мешканців, лікуються відповідно 12,4% та 28,5% з них, ефективність лікування становить 6,2% та 20,6% [13, с. 11-15; 14, с. 83-88]. Отже, ситуація щодо контролю АГ в Україні незадовільна як у сільській, так і в міській популяціях. Одними з провідних чинників збільшення темпу зростання АГ є низька поінформованість населення про чинники ризику захворювання, нормах артеріального тиску, відсутність розуміння пацієнтами з встановленим діагнозом важливості контролю артеріального тиску і виконання призначень лікаря [4, с. 6-10].

Постановка проблеми. Виходячи з тих завдань, які стоять перед установами охорони здоров'я щодо боротьби з АГ, визначено основні напрями реалізації Національної програми з профілактики та лікування артеріальної гіпертензії в Україні. Це – санітарна просвіта всього населення, особливу увагу приділяють роботі з хворими на АГ та ГХ; організації виявлення підвищеного АТ та лікуванню АГ. Діагностика підвищеного артеріального тиску

не вимагає великих матеріально-технічних витрат. Часто достатньо грамотно і методологічно вірно виміряти його, при зіставленні результату з відповідними нормативами.

Згідно з висновками ВООЗ надзвичайно актуальні дослідження спрямовані на вивчення усвідомлення пацієнтами важливості вимірювання артеріального тиску, профілактичних відвідувань лікаря та виконання призначень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою нашої роботи було вивчити обізнаність населення щодо норм артеріального тиску, проаналізувати звички і режим вимірювання артеріального тиску у респондентів на протязі 2015 року у м. Полтава та порівняти їх з такими у 2014 році.

Виклад основного матеріалу. Серед населення м. Полтави у 2015 році було проведено анкетування 650 респондентів у віці від 18 до 64 років, серед них 283 чоловіки і 367 жінок. За віком респонденти розподілилися наступним чином: 162 у віці 18-30 років, 88 у віці 31-40 років, 118 у віці 41-60 років, 285 у віці 60 років і старше.

Віковий склад чоловіків розподілився наступним чином: 61 чоловік у віці від 18 до 30 років, 50 чоловіків у віці від 31 до 40 років, 72 осіб у віці від 41 до 60 років, 100 у віці старше 60 років.

Віковий склад жінок був таким: 202 жінки у віці 18-30 років, 68 у віці 31-40 років, 45 у віці 41-60, 52 старше 60 років.

При вимірюванні тиску в різних статевікових групах виявилось, що підвищення артеріального тиску (вище 130/90 мм. рт. ст) визначено у 6 з 61 чоловіків вікової групи 18-30 років (9,8%), серед чоловіків у віці 31-40 років у 12 з 50 чоловіків (24%), серед чоловіків у віці 41 – 60 років у 57 з 72 (79,1%), серед чоловіків у віці 60 і старше – у 81 осіб з 100 (81%). Відповідно у жінок розподіл відбувся таким чином: у віковій групі від 18 до 30 років серед 202 жінок 75 з підвищеними показниками АТ (37,1%), серед жінок у віці від 31 до 40 років – 45 з 68 (66,2%), у віці 41- 60 відповідно 38 жінок з 45 (84,4%), серед жінок старше 60 – 47 жінок (90,4%).

В ході анкетування на питання «Чи знаєте ви свій артеріальний тиск?», відповіли «так» серед чоловіків у віці 18-30 років – 38, 8%, у віці 31-40 років – 84,5%, у віці 41-60 років – 93,1% і у віці старше 60 років – 45,3% респондентів.

Дещо по-іншому розподілилися відповіді на це ж питання у жінок. Знають свій артеріальний тиск жінки у віці 18-30 років – 22,6%, у віці 31-40 років – 64,7%, у віці 41-60 років – 73,6%, і в віці старше 60 років – 75,5% опитаних.

Серед усіх респондентів офіційні стандарти нормального артеріального тиску знають: серед чоловіків у віці 18-30 років – 25,2%, у віці 31-40 років – 55%, у віці 41-60 років – 78,6% і у віці старше 60 років – близько 90%.

Дещо по-іншому розподілилися відповіді на це питання у жінок. Знають офіційні стандарти нормального артеріального тиску: жінки у віці 18-30 років – 17,5%, у віці 31-40 років – 66,9%, у віці 41-60 років – 59,9%, і в віці старше 60 років – 85% опитаних.

При підрахунку голосів на питання досліджуваних «Чи вимірюєте ви свій артеріальний тиск?» відповіді розподілилися наступним чином. Регулярно (1-2 рази на добу) вимірюють артеріальний тиск серед чоловіків: у віці 18-30 років – 2,2%, у віці 31-40 років – 20%, у віці 41-60 років – 33% і у віці старше 60 років – 75,5% респондентів. Серед жінок регулярно вимірювання артеріального тиску відмітили: жінки у віці 18-30 років – 5,1%, у віці 31-40 років – 24,5%, у віці 41-60 років – 67,5%, і в віці старше 60 років – 72, 3% опитаних.

Вимірюють АТ тільки коли звертаються до лікаря за медичною допомогою: серед чоловіків у віці 18-30 років – 9,2%, у віці 31-40 років – 25,5%, у віці 41-60 років – 17,9% і у віці старше 60 років – 15% респондентів. Серед жінок: у віці 18-30 років – 10%, у віці 31-40 років – 33%, у віці 41-60 років – 15,9%, і в віці старше 60 років – 57,6% опитаних.

Не вимірюють артеріальний тиск взагалі: серед чоловіків у віці 18-30 років – близько 80%, у віці 31-40 років – 48,5%, у віці 41-60 років – 12% і у віці старше 60 років – 17,2% респондентів. Серед жінок: у віці 18-30 років – 77,3%, у віці 31-40 років – 22%, у віці 41-60 років – 15,5%, і в віці старше 60 років – 13,5% опитаних.

Висновки, зроблені в результаті дослідження:

Таким чином, підвищений артеріальний тиск зафіксовано у більш половини респондентів чоловіків і жінок у віковій групі 41-60 років (79,1% і 84,4% відповідно) і в групі 60 і старше – у 81% чоловіків і у 90,4% жінок. У попередній рік відмічалось 45% і 40%; і 77,5% і у 68% відповідно.

Результати вивчення обізнаності респондентів щодо норм артеріального тиску визначили, що 80 – 90% респондентів серед чоловіків у віці 31- 60 років та 60 – 75% жінок у віці від 41 року знають свій артеріальний тиск. А молодь до 30 років взагалі не мають уявлення щодо цифр свого АТ. Крім того, більше 80% опитаних у цій групі взагалі не вимірюють свій АТ. Більше 50% людей регулярно вимірюють свій артеріальний тиск у віці з 41 року у жінок та починаючи з 60 років у чоловіків. У порівнянні з проведеним аналізом у 2014 році визначено, що 66% обох статевих груп респондентів не знають офіційні стандарти нормального артеріального тиску і тільки 34% володіють цією інформацією. Регулярно вимірюють свій артеріальний тиск тільки 25% населення, 43% – лише за потреби, 17% – при зверненні до лікаря, а не вимірюють взагалі – 15% респондентів.

Аналіз звичок і режиму вимірювання артеріального тиску у респондентів вказує на недотримання режиму вимірювання артеріального тиску у опитаних обох статевих груп, що особливо критично в тих вікових групах, де зафіксовано найбільшу кількість респондентів з підвищеним артеріальним тиском. Стандарти нормального АТ у жінок 18-30 років знають лише 17% у жінок і 25% у чоловіків. Більш обізнані щодо норм артеріального тиску люди у віці від 31 року і більше в обох статевих групах.

Отримані результати свідчать про недостатню обізнаність населення м. Полтава про необхідність дотримання режиму вимірювання артеріального тиску, і неповну поінформованість щодо нормаль-

них цифр АТ. Значна частина населення не має уявлення про «свій» артеріальний тиск. Але слід відмітити про зростання обізнаності населення щодо причин виникнення АГ та її ускладнень порівняно з попереднім роком.

З огляду на актуальність проблеми артеріальної гіпертензії зростає активізація санітарно-освітньої роботи серед населення через засоби масової інформації, насамперед радіо і телебачення, здійснюється пропаганда медико-санітарних знань

щодо збереження і зміцнення здоров'я населення, боротьби з тютюнопалінням, надлишковою масою тіла, недостатньою фізичною активністю, створено різні відеосюжети щодо профілактики артеріальної гіпертензії. Але як вказує практика, більшість людей не звертають увагу на засоби масової інформації, дехто не дотримуються правил здорового способу життя. Виникає необхідність більш активної проводити санітарно-освітню роботу серед всіх статевовікових груп населення.

Література:

1. Гацан В.В., Бакаева А.Н. Результаты социологического опроса больных артериальной гипертензией в Ростовской области // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 4. – С. 22-27;
2. Внутренние болезни: учебник: в 2 т. / Под ред. В.С. Моисеева, А. И. Мартынова, Н. А. Мухина. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2012. – Т. 1. – 960 с.
3. Дисфункция эндотелия и артериальная гипертензия / [С.П.Власова, М.Ю.Ильченко, Е.Б.Казакова, и др.]; под редакцией П.А.Лебедева — Самара : ООО «Офорт». – 2010. – 192 с.
4. Еганян Р.А., Ощепкова Е.В., Шатерникова И.Н. и др. Информированность врачей первичного звена здравоохранения в области профилактики артериальной гипертензии и факторов риска ее развития // Профилактика заболеваний и укрепление здоровья. – 2009. – №3. – С. 6-10.
5. Ивашкин В.Т., Кузнецов Е.Н. Современные принципы антигипертензивной терапии // Тер. архив. – 2001. – №1. – С. 59-62.
6. Калинина А.М., Шатерникова И.Н., Еганян Р.А. и др. Маркетинг медицинских профилактических услуг в территориальной поликлинике крупного города // Профилактика заболеваний и укрепление здоровья. – 2010. – №2. – С. 3-8.
7. Кардиология. Национальное руководство : краткое издание / под ред. Ю. Н. Беленкова, Р. Г. Оганова. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2012. – 848 с.
8. Коваленко В.М. Виконання Державної програми боротьби з гіпертензією в Україні / В.М. Коваленко, В.М. Корнацький // Український кардіологічний журнал. – 2010. – №6. – 220 с.
9. Коваленко В. М. Реалізація Програми профілактики і лікування артеріальної гіпертензії в Україні. / В.М. Коваленко, Ю.М. Сіренко, А.П. Дорогий // Український кардіологічний журнал. – 2010. – Додаток 1. – С. 6-12.
10. Концепція Державної Програми профілактики і лікування артеріальної гіпертензії в Україні на 2011-2020 роки // Артеріальна гіпертензія. – 2011. – №2(16). – 185 с.
11. Сердечно-сосудистые заболевания у пожилых / Под ред. А.И. Дядыка, А. Э. Багрия. – К.: ООО «Люди в белом», 2013. – 170 с.
12. Лунина Е.Ю., Петрухин И.С., Радьков О.В. Состояние проблемы лечения артериальной гипертензии на уровне первичного звена здравоохранения в Твери // Профилактика заболеваний и укрепление здоровья. – 2008. – №5. – С. 34-40.
13. Оганов Р.Г., Шальнова С.А., Деев А.Д. и др. Артериальная гипертензия и ее вклад в смертность от сердечно-сосудистых заболеваний // Профилактика заболеваний и укрепление здоровья. – 2011. – № 4. – С. 11-15.
14. Сіренко Ю.М. Виконання програми профілактики і лікування артеріальної гіпертензії в Україні // Артеріальна гіпертензія. – 2008. – № 2. – С. 83-88.
15. Яблучанский Н. И., Макиенко Н. В. Атеросклероз и артериальная гипертензия, две болезни – одна стратегия. 2011, Харьков. – 230 с.
16. Chobanian A., Bakris G., Black H. et al. and the National High Blood Pressure Education Program Coordinating Committee. The Seventh Report of the Joint National Committee on Prevention, Detection, Evaluation and Treatment of High Blood Pressure. The ONK 7 Report // JAMA. – 2013. – № 289. – P. 2560-2572.